

ОБИЧАЯТ НА ИМЕНУВАНЕ „ПАЙ-ХАН“ В АНТРОПОНИМИЧНАТА СИСТЕМА НА КИТАЙЦИТЕ

Диана Мъглова

PAI-HAN PHENOMENON IN CHINESE ANTHROPONYMS

Diana Maglova

В етнологията личните имена, във всичките им видове и форми (индивидуални и производни от тях, фамилни имена, прякори, имена на родина и др.), се наричат антропоними. Антропонимията е част от ономастиката, науката, която се занимава със значението, произхода и разпространението на имената.

Антропонимите са част от историята на всеки народ, те отразяват обикновения живот, вярвания, въображение и стремления. Освен свойството им на историчност те носят своята социална значимост и езикова многообразност. По тази причина различните именни системи на народите са ценен източник на сведения за историята, етнологията и лингвистиката. Според Александра Суперанская¹ „в ранните етапи на общественото развитие името се е смятало за второто „аз“ на човека“ (Радева 2011, 5).

Антропонимията и етнологията винаги са били в тясна връзка помежду си. Материалите от етнологичките изследвания често служат за база на антропонимните такива. Връзката между антропонимията и етнологията се забелязва при изучаването на проблема за етногенезиса на народите, митологията, формите на социална организация, етническите процеси и изучаването на родствените системи и семейноправните отношения (Белык 1970, 9–23).

Настоящата работа е част от едно по-широко научно изследване на родствените и именните системи, както и на роднинската терминология при китайците. Предмет на изучаване е традиционният регламент при

¹ Александра Васи́лиевна Супера́нская (1929–2013) е съветски и руски лингвист, доктор на филологическите науки, професор и главен научен сътрудник към Центъра по приложно езикознание към Института по езикознание към РАН. Автор е на повече от 300 научни и научнопопулярни публикации, публикувани в Русия и зад граница на шест езика. Нейната докторска дисертация е на тема «Теоретические проблемы ономастики».

именуването в Китай с акцент върху обичая „пай-хан“ в китайската антропонимична система.

Според М. Крюков има две основни категории лични имена: а) наследствени имена, които се предават от поколение на поколение вътре в родствената група; б) ненаследствени или индивидуални имена (Крюков 1972, 259 – 268).

Подкатегория на наследствените родови имена са фамилните имена, които се появяват доста късно в Европа – XIV век. Първоначално с фамилно име се сдобиват аристократите, после търговците, които са последвани от средните слоеве гражданско население. Накрая фамилното именуване се налага и за бедното градско население и селячеството, които най-дълго време остават без фамилно име (Никонов 1989, 5 – 10).

Редът на китайските имена е следният: фамилия (xìng) + лично име (míngzì) – 姓名字 xìng míngzì, например: 王莉花 – Wáng Lìhuā.

Китайските фамилни имена произхождат от най-дълбока древност, още по времето на матриархалното общество. Тогава хората живеели в семейни групи, в които на почит е жената. Самият йероглиф за „фамилия“ е съставен от два знака: „жена“ и „раждам“. Част от древните фамилни знаци са названия на обожествявани от племената животни и митологични същества: фамилия „Ма“ – кон; фамилия „Лун“ – дракон и т. н. Фамилните имена се променят през различните епохи, възникват нови, а други изчезват в историята. По времето на династия Сун (X – XIII в.) е съставен сборник с над петстотин фамилни имена, наречен „Фамилиите на стоте рода“ (China Radio International 2009). Древните китайски фамилни имена се образуват от индивидуалното (лично) име на прародителя по бащина линия, от неговия занаят, длъжност или според мястото, където живее. Фамилното име може да се променя само от главата на семейството тогава, когато той напусне своята родствена група и положи началото на нова кланова организация (Крюков-Решетов 1989, 164 – 170).

В последните столетия списъкът с използваните фамилни имена се съкращава значително. Съвременните китайски фамилни имена започват да губят своето историческо значение. Днес те са постоянни и непроменливи и се предават от бащата на децата му от поколение на поколение. В Китай има около 3500 фамилни имена, от които се използват едва сто².

² През 2007г. Китай започва да подготвя радикална реформа за увеличаването на броя на китайските фамилии. Приблизително 85% от населението на Китай, което е близо 1,5 милиарда жители, носят само 100 фамилии. Един от вариантите в реформата е децата да могат да носят двойни фамилии, комбинация от фамилните имена на майката и бащата, което силно ще улесни издаването на документи за самоличност и ще намали случаите на объркване заради еднакви фамилни имена (в-к „Монитор“ 2007).

Най-често използвани фамилни имена са : 李 Lǐ (Ли); 王 Wáng (Уанг) и /張 Zhāng (Джан). Други често срещани имена са: 刘/劉 Liú (Лиу); 陳 Chén (Чен); 黃 Huáng (Хуан); 高 Gāo (Гао); 林 Lín (Лин); 馬 Mǎ (Ма) и др. Освен едносрични фамилни имена има и такива, които са съставени от два йероглифа, като: 皇甫 Huángfǔ (Хуан-фу); 欧阳/歐陽 Ōuyáng (Оу-ян) и пр.

В традиционното китайско семейство е прието дъщерята да носи фамилното име на майката и само синът да получава името на бащата. В по-ново време жената до встъпването си в брак носи фамилното име на своя баща, а след брака тя добавя и това на своя съпруг. По този начин тя носи две фамилни имена и нейното пълно име се състои от четири знака (йероглифа), например: Хуан Уан Цзецин (личното име е Цзецин; Уан е бащината фамилия, а Хуан е фамилията на съпруга). Днес по правило жената запазва своето бащино фамилно име. Носителите на едно и също бащино фамилно име се смятат за роднини и затова не могат да сключват брак помежду си, без значение дали момчето и момичето са действителни роднини. Често пъти, за да се прецизира и конкретизира към кое разклонение на съответната фамилия даденият човек принадлежи, преди фамилното му име се поставя наименованието на рожденото му място.

Унифицирането на фамилните имена води до това, че те постепенно започват да губят своята социално-различителна функция.

Социалната значимост на личното име е различна от тази на наследствените имена. Например личното име при европейските народи е пожизнено. При много народи в Африка и на изток от нас основното име може и да се променя. При китайците личното име може да се замени с ново име, което отразява възрастта на човека и неговото място в обществото.

При традиционното именуване в Китай първият йероглиф на личното име отразява и поколението на своя носител. Всички деца в семейството, които са от един пол и от едно поколение, споделят един и същ първи йероглиф в техните лични имена. Вторият йероглиф отразява някои други положителни характеристики с пожелателен характер. Например двама братя може да носят имената: 亦豪 Yì Háo (талант) и 亦强 Yì Qiáng (сила), а две сестри може да носят имената 颖怡/穎怡 Yǐng Yí (радост) и 颖美/穎美 Yǐng Měi (красота).

До неотдавна при китайците личното име често бива променяно в хода на израстването на детето. Често родителите кръщават детето си с име, което е израз на техните очаквания и мечти, свързани с детето, или пък с име за добра поличба в семейството. Например, ако се роди момиче, то може да получи името Лин-ди („тази, която ще доведе по-малък брат“), което показва желанието на родителите следващото им дете да е момче (Крюков-Решетов 1989, 164 –170). В последните години много от

традиционните имена като „дзъ“ и „хао“, които са използвани в миналото като отличителна черта за определен период от израстването на детето, отпадат. Други остават в употреба, например при именуването на децата с така нареченото „млечно име“ (сяо-мин), известно само в семейството. Млечното име също носи символика, най-често тя е свързана с някакъв отличителен белег на новороденото или е с пожелателен характер, както е посочено по-горе в текста. Юношите често получават от родителите или от учителите си прозвища или прякори, които се дават заради някакви отличителни черти в характера им или са свързани със съпътстващи ги в живота им събития.

При навършване на пълнолетие китайците получават официално име или „голямо име“, което се дава от бащата или от учителя и което се използва през целия им живот.

Само за сравнение, подобен начин на именуване се среща и в българската антропонимична система чрез така наречените „имена-амулетни“³. Подобно на китайското име Лин-ди („тази, която ще доведе по-малък брат“), в традиционната именна система на българите се срещат имена като Заварин („да го заварят жив други братя и сестри“), Запрян или Достан („да спрат ражданията изобщо или само на деца от единия пол или да няма смъртни случаи“) (Радева 2011, 35 – 44).

Аналог може да се открие и в Африка, където също се вярва, че получаването на име е едно от най-важните събития в живота на човека и влияе върху неговата съдба. При избора на име не е важно само желанието човек да стане силен, издръжлив и добър. Често пъти то носи пророчески или сакрален смисъл или пък е двойно – едно за пред тълпата и второ – тайно име, което е известно само на най-близките хора. По тази причина в някои части на Африка личното име не се назовава.

В именната система на китайците се срещат още воински и монашески имена. В китайското семейство старшите лица се обръщат към по-младите с техните млечни или официални имена. Да назовеш по име по-възрастните обаче е признак на неуважение и се счита за проява на невежливост. Поради тази причина при непосредственото обръщение към по-старшите членове на семейството се използват съответните роднински названия и титли. Личните имена са буквално лични (дискретни). Те

³ Традиционно при нас се срещат две големи групи имена. Едните са пожелателни, а другата група са защитни. Пожелателните имена отразяват желанието на родителите детето им да бъде здраво, физически красиво и да притежава основните положителни качества и добродетели, присъщи на човека. Примерите са много (Здравко, Хубен, Богатин, Благородна, Живка и др.). Защитните имена са предназначени да предпазят човека от смърт, болести и други нещастия (Грозьо, Куцар, Достан, Сипана, Грозданака, Варда и др.) (Радева 2011, 35 – 44).

се използват само между близки познати, между добри приятели и в много тесен семеен кръг.

Особеност на китайската именна система представлява и това, че към използвания родствен термин се добавя допълнително обозначение за относителната възраст на именуваното лице в границите на неговото поколение. Типични за Китай форми на обръщение са: батко (голям брат) – 哥哥 gēgē; кака (голяма сестра) – 姐姐 jiějie; по-малко братче – 弟弟 dìdì; по-малка сестра – 妹妹 mèimei; втори брат; трета сестра; старша снаха и т. н. (Крюков, Решетов 1989, 164 – 170).

При обръщенията между съпрузи винаги се добавя и фамилното име. Родствените термини се използват и при контакти с хора, които не са роднини. Термините, които се използват, зависят от пола и възрастта на човека, за когото се отнасят: 大哥 – dà gē (голям братко); 大姐 – dà jiě (голяма сестра); 叔叔 – shūshu (чичо); 阿姨 – āyí (леля); 爷爷/爷爷 – yéye (дядо; дедо); 奶奶 – nǎinai (баба, бабка).

В миналото формата за официално обръщение към по-възрастния мъж е неговото наследствено име + xiānsheng 先生 (господин, учител), към жена в зряла възраст или омъжена жена обръщението е НИ + tàitai 太太 (госпожа) или НИ + fūren 夫人 (омъжена жена, съпруга). Обръщението към млада и неомъжена жена е НИ + xiǎojiě 小姐 или НИ + nǚshì 女士 за госпожица. Тези старинни форми на обръщение излизат от употреба след идването на народната власт през 1949 г. Новата форма на обръщение, която се налага, е НИ + tongzhi 同志 (другар). Единствено в средите на интелигенцията и предимно като обръщение към по-възрастните мъже се запазва първата форма xiānsheng 先生 (господин).

Освен своята индивидуалност личните имена притежават и свойството да приобщават отделния индивид към семейството и да го отличават от останалите семейни членове (Крюков 1972, 259 – 268).

До неотдавна сред китайците битува такава традиция, която в китайския език се нарича „най-хан“, което в превод означава „привеждане или подреждане в ред“. Същността на този вид именуване се състои в повторяемото обозначение, т. е. в употребата на една и съща обединяваща частица при сложните двучленни имена на близки роднини от едно и също поколение. Лицата, обединени около тази съставна част, се явяват братя и сестри⁴. Известни са и варианти, при които не само родните братя

⁴ В своето изследване, посветено на брака и семейството у монголите, Георгий Григорьевич Банчиков описва такъв, широко разпространен, обичай, според който родните братя и сестри носят имена, които имат една обща повтаряща се част. Сходна частица съдържат и имената на всички мъже и жени от едно поколение, като при мъжете общият елемент е различен от този при жените (Банчиков 1956). Подобна практика се среща и

и сестри, но и техните братовчеди от същото поколение носят в имената си една и съща отличителна частица, която се явява белег за общата им принадлежност към определена родствена група. Само на отделни места в Китай този обичай на именуване е запазен и в по-старинен вариант, при който с един знак се обозначават само представителите на мъжкия пол от едно поколение, а с друг – тези от женски пол, принадлежащи също към едно и също поколение. Традицията на именуване „пай-хан“ е широко разпространена в Китай и благодарение на нея роднини, които живеят далеч един от друг и никога не са се срещали, по името си могат да установят своето родство и да го проследят във времето (Крюков-Решетов 1989, 164 – 170).

Първоначално системата за именуване „пай-хан“ обединява не само лицата от едно поколение в рамките на едно семейство, но и хората от много по-голяма родствена група, каквато например е кланът „цунцзъ“. Това е група от семейства, обединени от общ произход, начело на която стои пряк потомък по мъжка линия на общ прародител (Крюков 1972, 259 – 268). Семейни взаимоотношения, изградени на същия принцип, продължават да съществуват и в наши дни и задачата им е да съхранят и пренесат през времето традиционния фамилен мироглед.

Всяко семейство, което влиза в състава на „цунцзъ“, има своя родословна книга – „цзяпу“. Тази книга съдържа графични изображения (йероглифи) на срички, които са общият свързващ елемент в имената на отделните членове в семейството и клана. Всяка „цзяпу“ има свой списък със задължителни йероглифи (срички), които в точно определен порядък трябва да се включат в имената на членовете на всеки „цунцзъ“ – клан.

При двойните йероглифи обединяващата частица може да бъде поставена в първата или във втората сричка, например: Чен Бан-фу, Чен Бан-чжи или Чен Ли-фу, Чен Го-фу. При единичните йероглифи често определящ фактор (детерминант) се явяват йероглифи, които изобразяват „петте стихии“:

- ❖ Дърво „му“ – 木 „растящо нагоре“ – символизира сила и самоувереност
- ❖ Огън „хуо“ – 火 „горещ и горещ ярко“ – символизира ентузиазъм
- ❖ Земя „ту“ – 土 „майка на всички неща“ – символизира издръжливост, надежност
- ❖ Метал „дзин“ – 金 „изчистване“ – символизира твърдост

сред корейците, които живеят на територията на бившия Съветски съюз. При тях обединяващата част е една и съща начална буква. Да се припознават децата от едно и също семейство по подобен отличителен знак, се среща и сред европейските народи.

❖ **Вода „шуей“ – 水** „тя овлажнява и тече надолу“ – означава нагаждащ се, огъващ се

Според древните космогонични представи на китайците последователността на стихиите поражда всичко съществуващо⁵. Неизменяемият ред при взаимопораждането намира своето отражение и в антропонимичната им система. Ако в имената на представителите от едно поколение присъства знакът за вода – „шуей“ (水), то при следващото поколение свързващият елемент е друг, например – „огън“ – „хуо“ (火) и т. н. В Китай през Средновековието битува вярването, че „ако децата и внуците носят имена в поредността, в която си взаимодействат „петте елемента“, то потомството няма да се прекъсне“.

Вътре в самите родствени групи се спазва строг йерархичен ред. Семейството на потомците по права линия на родоначалника на „цунцзъ“ е с по-високо положение в сравнение с останалите по-млади разклонения на основното семейно ядро. Освен затвърдяването и подсилването на семейните и родствени връзки, системата „пай-хан“ е и фактор при разделянето на роднините от една родствена група по старшинство. Основните отличителни черти в „цуунцзъ“, като солидарност и сплотеност, стъпват на основата на ясно изразена диференциация на роднините, която се проявява в две форми: вертикална и хоризонтална (Крюков 1972, 259–268).

При вертикалната диференциация кланът се разделя според поколенията. Едно поколение обединява всички лица от всички семейства в „цунцзъ“, които са на една и съща възраст и съдържат в имената си общ знак. За да се визуализира последователността на поколенията, се използва именно посоченият по-горе порядък в именуването, който маркира петте първостепенни елемента, като всяко ново поколение се отъждествява с някой от първоелементите (Крюков 1972, 259–268). Според китайския учен от XVII век Гу Янъ-у това традиционно именуване се среща още през VII–VIII век. Анализирайки древни документи, Гу Янъ-у стига до извода, че най-древната проява на такъв вид именуване може да бъде отнесена към II–IV век от н. е. Основание за това той намира в древните текстове „Хоу Хан-Шу“ – 後漢書 (hou han shu) или („История на късната династия Хан“) и в „Сан Гуо Джъ“ – 三国志 (sānguózhì) – официална историческа хроника от периода на Трицарствието. В този ранен период

⁵ Последователността на взаимопораждането е следната: дървото ражда огън, огънят – земя, земята – метал, металът – вода, водата – дърво и така до безкрай. Що се отнася до взаимопобеждаването, то цикълът е както следва: водата преодолява огъня, огънят – метала, металът – дървото, дървото – земята, земята – водата (Радио Китай за чужбина – „CRI online – China Radio International“, 2005).

няма ясно утвърден регламент от правила „пай-хан“. Срещат се имена на братя с общ детерминант, но такъв не съществува в имената на техните деца, само децата на единия брат носят в имената си общ елемент. Това означава, че се припознават децата от едно семейство за роднини, но не и в рамките на рода (клана) (Крюков 1972, 259 – 268).

С увеличаване на поколенията става все по-трудно да се спазват основните правила при именуването на новите членове в клана. Става все по-сложно да се избере име, като се спази поредността и едновременно с това новото име да не повтори името на някой възрастен роднина. Затова през VII–X век сложните имена, съставени от два или три знака (йероглифа) на роднини по пряка или колатерална линия, имат вече и една обща частица (сричка), която ги разпознава като роднини.

С времето клановите се разрастват и родствената връзка с общото начало започва да се губи, а оттам и чувството за принадлежност и взаимна близост между членовете в „цунцзъ“. Именно системата от правила за именуване „пай-хан“ е фактор, с който се поддържа солидарността не само между членовете в клана, но и тяхната връзка с предишните поколения.

Хоризонталното разграничаване в системата „пай-хан“ се изразява в това, че в едно поколение родните и колатерални (странични) сиблинги (братя и сестри) се различават по своята възраст. Макар силно изменена, хоризонталната диференциация се среща и до днес в някои предимно селски райони на Китай (Крюков 1972, 259 – 268). Честа практика е новородените деца да носят име, което се състои от фамилно име + поредния номер в „хоризонталния ред“.

Началото на този вид хоризонтално разпознаване не е маркирано хронологично. За него се споменава в исторически източници от V – VI век. По-късно в стихове от времето на династия Тан (VII – X век) се среща подобно именуване на хора. Например към един от най-значимите китайски поети от този период – Ду Фу – са се обръщали с името Ду Втори, а към неговия съвременник Ли Бай с Ли Дванадесети.

Романът „Сън в алени покои“ или още „Сън в червения павилион“⁶ от средата на XVIII век започва с подробно описание на членовете на богатата аристократична фамилия. Всички те принадлежат към едно поколение и са роднини на главния герой Дзя Бао-ю, като доказателството за тяхната обща връзка са общите елементи „чун“ и „дзя“ в техните имена.

⁶ „Сън в червения павилион“ или „Сън в алени покои“ е китайски роман от времето на династия Цин, смятан за един от шедьоврите на китайската литература и един от нейните „Четири класически романа“. Написан е в средата на XVIII век и е публикуван анонимно под името „История на камъка“. Предполага се, че автор на романа е Цао Сюецин, който е включил в творбата си много автобиографични елементи.

Женските персонажи образуват отделна хоризонтална редица: *Дзя Юенчун*, *Дзя Танчун*, *Дзя Инчун*, *Дзя Сичун*. Първите две имена принадлежат на двете сестри на Бао, третото и четвъртото име са на неговите втора и трета братовчедки. Мъжете също споделят една хоризонтална редица: *Дзя Джън*, *Дзя Лиен* (Крюков 1972, 259 – 268). Съществува т.нар. „голяма хоризонтална редица“, която обхваща всички роднини вътре в клана „цунцзу“, и т.нар. „малка редица“, където се използват родствени термини между близки сиблинги в границата на семейството.

Вертикалният и хоризонталният ред на именуване в системата „пай-хан“ представляват начина едно лице да намери своето място в сложната мрежа от роднински връзки, поколението, към което принадлежи, неговата относителна възраст и правата и задълженията, които произтичат от това. Поредните номера на роднините в „хоризонталната редица“ почти винаги се припокриват с определен родствен термин, те често се явяват в ролята на антропоними, което, от своя страна, има и отношение към ежедневно личното общуване. В системата „пай-хан“ роднинските термини и личните имена изпълняват в същността си една и съща роля и е трудно да бъдат отделени едни от други. Тази особеност в именуването има отношение към разпространения в Китай обичай да се избягва употребата на личното име при непосредственото общуване между роднини (Крюков 1972, 259 – 268). Към възрастния роднина се обръщат с родствения термин, към който се отбелязва неговото място в „хоризонталната редица“ на родство.

Количеството термини, които се употребяват между роднини в ежедневно общуване, формират т.нар. вокативна система от родствени термини. Според Елман Сервис⁷ употребата на един или друг термин зависи от това, като какъв се явява Его, а употребата на личните имена се отъждествява с цялата социална група. Отново в стихове на поета Ду Фу се открива посвещение на „единадесетия брат на майка му“, на „седемнадесетия брат на майка му“ и т. н. Възходящият ред от поредни номера съответства на всички мъжки роднини от поколението на майката, които поетът назовава според тяхното място в „големия хоризонтален ред“.

Противоположната на вокативната система е референтната система. Тя включва родствени термини, които се използват в общуването между не толкова близки роднини. Двете системи са взаимно свързани помежду

⁷ Елман Роджерс Сервис (1915 – 1996) е американски антрополог, член на Американската асоциация на антрополозите и секретар – „ковчезник“ на Американското общество на етнологите. Е. Сервис изследва индианците от Латинска Америка, Парагвай и Карибските острови. Негов интерес представлява тяхната етнология и културната еволюция. Върху тези изследвания е изградена и неговата теория за социалните системи. Той дефинира четирите етапа на социалната еволюция с четирите нива на политически организации: банда, племе, йерархична организация, базирана на родството и държавата.

си, например: реферативният термин за по-голям брат (ДмР) е gē gē – 哥哥, а вокативният термин може да стане „втори старши брат“ èr gē – 二哥. Това не означава, че вокативните термини могат да се използват само и единствено в общуването между сиблинги. Те могат да се използват и в разговор с трето лице, което също е роднина на говорещия.

Първоначално системата „пай-хан“ е ограничена в рамките на „малкия хоризонтален ред“, който функционира в рамките на семейството. „Големият хоризонтален ред“ се появява по-късно и е присъщ за по-голяма родствена група, каквато е кланът. Днес, предимно в селските райони на Китай, все още се среща остатъчна форма на именуването в „хоризонтален ред“. Често при запознанство между непознати се задава въпросът „Ни пай-хан хан дзъ?“, което буквално означава „Какъв си ти по ред“. Отговарят най-често с „Уо пай да“ или „Уо пай сан“, т.е. „Аз съм първи в редицата“ или „Аз съм трети по ред“ и т.н.

Моделът на китайската родствена система е един от най-древните и първоначални етапи в развитието на родствените системи сред народите по света. На разположение на изследователите има многобройни и разнообразни исторически и лингвистични паметници, които с голяма достоверност позволяват да се реконструира зараждането и еволюцията на този вид система и нейните съвременни форми, в които все още се откриват добре запазени традиционни елементи. Системата от правила за именуване „пай-хан“ е една от тези стари традиции, която все още се среща сред съвременното, модерно китайско общество. Тайната на нейната устойчивост се състои в две основни качества, присъщи на родствените отношения: сплотеност и солидарност вътре в семейството и в родствената група, както и наличие на сложна вертикална и хоризонтална йерархична подредба на роднините.

БИБЛИОГРАФИЯ

Банчиков 1964: Г. Г Банчиков. Брак и семья у монголов У-Удэ, Бурятское книжное изд-во, 1964.

Бельк 1970: Н.А Бельк. Некоторые правовые и социологические вопросы антропоники в „Личные имена в прошлом, настоящем, будущем“, М., 1970, стр. 9 – 23.

Крюков 1972 : М. В. Крюков. Система родства китайцев: эволюция и закономерности. М., 1972, стр. 259 – 268.

Крюков, Решетов 1989 : М.В.Крюков, А.М. Решетов. Системы личных имен у народов мира М., Главная редакция восточной литературы издательства „Наука“, 1989, стр.164 – 170.

Намерански 2002 : Н. Намерански. В чудния свят на имената. Монтана., 2002, стр.40 – 44.

Намерански 2002 : Н. Намерански. чудния свят на имената, Монтана., 2002, стр.51 – 55.

Намерански 2002 : Н.Намерански. В чудния свят на имената. Монтана., 2002, стр. 59.

Никонов 1989: В.А Никонов. Системы личных имен у народов мира. М., Главная редакция восточной литературы издательства „ Наука“, 1989, стр. 5 – 10.

Радева 2011 : П.Радева. Личното име между традицията и съвременността. В.Търново., 2011, стр.5.

Радева 2011 : П.Радева, Личното име между традицията и съвременността. В.Търново., 2011, стр.35 – 44.

Service, 1960 : E.K.Service. Evolution of Kinship Systems. – In “American Anthropologist“, vol. 59, 1960.

www.Bulgarian.cri.cn Радио Китай за чужбина –“ CRI online – China Radio International “, 2005.

www.zhongbaotong.com

www.studychinese.ru

www.kitaiska-literatura.com

www.monitor.bg